
Proslov Eriky Abrams k udělení čestného doktorátu UK

Proslov Eriky Abrams k udělení čestného doktorátu UK

Vaše magnificence,
spectabiles,
honorabiles,
cives academici,
vážení hosté,

před čtrnácti dny jsem byla v Paříži na slavnostním odhalení pamětní desky (vlastně malilinké destičky) na počest Pavlu Tigridovi a jeho Svědectví. Promluvil tam mezi jinými, jako především při zahájení této konferenci, i bývalý prezident České — a Československé — republiky Václav Havel. Jeho řeč byla k věci. Byla hlavně krátká, ještě kratší než zde — snad dvě věty, snad jen jedna, pořádná — a proto vlastně o ní mluvím, neboť mé dnešní poděkování nebude o mnoho delší. Vždyť se mi této pocty dostává za činnost, v níž se člověk pomalu odnaučí mluvit tím, že propůjčuje hlas druhým. Prosím proto, abyste měli se mnou strpení, stane-li se i při vši stručnosti, že tu a tam zaškokbrtnu.

Ostatně „škokbrtám“ v jistém smyslu odjakživa a lichotivou laudatio pana profesora Sokola bych si dovolila doplnit právě jen připomínkou o tom. Nemám teď na mysli přednes. Myslím na postup, přístup, dalo by se říci i odstup, který patří k překládání, kdy člověk musí být neustále na vahách. Myslím na postavení zprostředkovatele vůbec jako podstatně nehotové setrvávání v pohybu a v meziprostorech. V mém případě snad obzvlášť. Vzhledem k tomu, že jsem se rodné řeči zřekla, že se mi tudíž hned na začátku do značné míry zrušily hranice, jsem se nikdy nedokázala na vlastní činnost dívat jako na nějaký zastupitelský úřad, vedený cíli propagačního rázu. Nikoli náhodou jsem se zabývala vesměs postavami nějakým způsobem — v bezprostředním kontextu — okrajovými. Toto slovo nemá zde význam pejorativní. Naopak, to okrajové, to odstředivé, to mezní se mi zdá být právě tím otvírajícím, osvobozujícím, na rozdíl od exklusivního, ochuzujícího, zkruslujícího stanoviska jakési nedůtklivé přínařezitosti, upjaté „národní identity“.

Nevím, zda teď mluvím k věci. Víím ale, že za uplynulé čtvrtstoletí — a čím dál víc od roku 1990 —, jsem se opakovaně, někdy velmi ostře střetla se zastánci takové kolektivní uzavřenosti, ať v souvislosti s obnovou nacionalismů po pádu totality ve střední a východní Evropě, nebo s komerční, konzumní logikou knižního trhu, jemuž nejvíc záleží na přesně formátovaném prodejném zabalení. Teď, když se toto thema vynořilo v hrozivé podobě, která v lecčems připomíná minulé totality, i v nynější francouzské volební kampani, ráda bych pochopila poctu, které se mně a mému entre-deux zde dostává, jako daleko širší poctu tomu, co Patočka ve svých posledních textech označuje porůznu jako „nepodloženost“, „nepevnost světa a věcí kolem nás“, „postoj nezakotvenosti, v němž jedině se může realizovat smysl absolutní a lidstvu přece přístupný, poněvadž problematický“, krátce jako poctu něčemu, co by bylo možno nazvat činná lidská svoboda. Děkuji Vám za to.